

RADIOTELEX

BUDAPESTRE ÉRKEZETT
JERZY LUKASZEWICZ

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának meghívására hétfőn baráti látogatásra Budapestre érkezett Jerzy Lukaszewicz, a Lengyel Egyesült Munkáspárt Politikai Bizottságának póttagja, a Központi Bizottság titkára. A vendéget a Ferihegyi repülőtéren Győri Imre, az MSZMP Központi Bizottságának titkára fogadta. Jelen volt dr. Stefan Jedrychowski, a Lengyel Népköztársaság budapesti nagykövete.

MEXIKÓI DELEGÁCIÓ
HAZÁNKBAN

A magyar országgyűlés meghívására hétfőn hazánkba érkezett a Mexikói Egyesült Államok képviselőháza négytagú küldöttsége Luis Danton Rodriguez Jaime-nek, a képviselőház elnökhelyettesének vezetésével.

A ROMÁN NAGYKÖVET
BÜCSULÁTOGATÁSA

Kádár János, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának első titkára, Losonczy Pál, az Elnöki Tanács elnöke, Lázár György, a Minisztertanács elnöke és Apró Antal, az országgyűlés elnöke búcsulátogatáson fogadta Ioan Cototot, a Román Szocialista Köztársaság rendkívüli és meghatalmazott nagykövét, aki végleg elutazott Budapestről.

SZOVJET VEZETŐK
TÁVIRATA

A szovjet vezetők táviratban üdvözlötték a kubai vezetőket az ország nemzeti ünnepé alkalmából. A Szovjetunió a jövőben is bővíteni fogja szoros kapcsolatát Kubával, amely a szocialista államok internacionalista közösségének tevékeny tagja — állapítja meg a távirat, amelyet Leonid Breznyev, Nyikolaj Podgornij és Alekszej Koszigin írt alá.

KERESIK
A MERÉNYLÖKET

Öt nappal Ewert-Biggs dublini brit nagykövét meggyilkolása után az ír rendőrség helyesítési hibáktól hemzsegő levél birtokába jutott. A levél írója közölte, hogy szervezete a felelős a pokolgéppel elkövetett merényletért, amely a levegőből rofította a diplomata autóját. A levél szerint eddig ismeretlen szervezet, egy bizonyos „ír katolikus védelmi csoport” áll a merénylet mögött.

A nyomozás különben zsákutcába jutott, bár előzetes letartóztatásba helyeztek néhány embert — őrizetben az IRA „ideiglenesének” két vezető embere: Ruari O'Bradaigh és David O'Conne. Nekik azonban feltehetőleg nincsen közvetlen köziük a dublini merénylet, amelynek elkövetőit a szélsőséges republikánusok táborában keresik.

WALDHEIM GENFEN

Kurt Waldheim ENSZ-főtákar hétfőn megkezdte négynapos hivatalos látogatását Genfben, a világszervezet európai központjában. A főtákar elnököl az ENSZ koordinációs bizottságának évi konferenciáján. Waldheim feltehetőleg találkozhat a Vöröskereszt képviselőivel is, hogy megvitassák a libanoni helyzetet.

PARLAMENTI
KAPCSOLATOK

Indiai parlamenti delegáció érkezett hétfőn hivatalos látogatásra Moszkvába, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa meghívására. A delegációt Bhat, az indiai parlament alsóházának elnöke vezeti.

A Legfelsőbb Tanács székében hétfőn baráti légkörben találkozott tartottak, amelyen a vendégek és vendéglátók megvitatták a szovjet—indiai parlamenti kapcsolatok továbbfejlesztésének kérdéseit.

A világűr kutatása

A Szaljut—5 személyzete
kérdésekre válaszolt

Moszkva (TASZS)

Borisz Volinov, a Szaljut—5 szovjet orbitális űrállomás parancsnoka és Vitalij Zsolobov fedélzeti mérnök rádióan keresztül válaszolt az űrrepülés földi irányító központjában akkreditált újságírók kérdéseire.

Volinov hangsúlyozta, hogy nagymennyiségű szinképfelvételt készítettek a Föld légköréről. A felvételek lehetővé teszik annak megállapítását, hogy a légkörben milyen magasságban és mennyi ózon, vízpára és aeroszol van. Ezek a légköri összetevők sajátosságok módon befolyásolják „a Föld közérzetét”. Az ózon például megvédi az élővilágot a nap sugárzástól.

A Szaljut—5 parancsnoka közölte, hogy az űrhajósok a víz- és erdőgazdálkodási

szakemberektől, valamint a geológusoktól konkrét feladatokat kaptak. Ezenkívül állandó megfigyelés alatt tartják a Föld felhőtakaróját is. Nemrég például észrevették, hogy az Atlanti-óceán közepén megkezdődött egy ciklon kialakulása, és erről értesítették a meteorológusokat.

A világűrben jóval gyorsabban telik az idő, mint a Földön, szinte más az időszámítás. A különböző műveletek többségének végrehajtásához jóval több időre van szükség a kozmoszban, mint a földi edzéseken volt — mondotta Volinov.

Zsolobov fedélzeti mérnök hangsúlyozta, hogy a világűrben elvégzett minden kísérlet valamilyen szempontból érdekes.

Betűk a Marson

Pasadena (Reuter)

Rejtélyes alakzatok jelentek meg a pasadenai űrközpont képernyőjén a Viking—1 egyik szombati marsbeli adásakor. Az alakzatok kifejezetten „b” és „g” betűkre és a „2” számra hasonlítotak. A felbolydult tudóshad

azonnal megkezdte a titkosított „betűk” illetve „szám” tüzetes vizsgálatát. A tudósok szerint minden lehetséges, a többi között az is, hogy egyszerűen furcsa formájú szikladarabok árnyékáról van szó.

Kuba nemzeti ünnepén

Nemzeti lobogók díszébe öltöztetett utcákkal, ünnepi gyűlésekkel, kulturális és sporteseményekkel, ünnepi Kuba népe július 26-át, a Santiago de Cubában levő Moncada-laktanya ellen 1953-ban végrehajtott történelmi jelentőségű támadás évfordulóját, az ország nemzeti ünnepét.

Az évforduló központi ünnepségeinek ebben az évben Kuba legnyugatibb tartomá-

nyának, Pinar del Rionak hasonlóvá székelye ad ott-hont.

A dohánytermesztéséről és cukorfeldolgozó üzeméről ismert tartomány legnagyobb városában már több hete folytak az előkészületek a nagygyűlésre. A nagygyűlésen egyébként részt vesz a hivatalos kubai látogatáson levő Agostinho Neto angolai államfő.

Vádlottak a bíróság előtt

Reuter

Szudánban vasárnap 97 személyt bíróság elé állítottak azzal a váddal, hogy részt vettek a Nimeri elnök elleni júliusi puccskísérletben. A vádlottak egyik részét Khartumban, a másikat a Nilus tulsó partján levő Omdurmanban állították katonai bíróság elé. Megfigye-

lők nem zárják ki a halálos ítéletek lehetőségét. A bíróság előtt álló személyeket azzal vádolják, hogy egy „külföldi ország segítségével” próbálták megdönteni Nimeri rendszerét. Emlékeztetés, hogy Szudán Libiát vádolta az államcsíny anyagi támogatásával.

BÁTYAI JENŐ:

Lapok a szegedi tudomány-
és technikatörténetből

138.

A szegedi egyetemi oktatás egyik megalapozója, a fizikaoktatás itteni fundamentális megteremtője, dr. Fröhlich Pál 1889. december 6-án született Torzsán. A természettudományok iránti kora ifjúságától érdeklődő fiatalember már középiskolás korában kiemelkedő képességéről adott bizonyosságot a fizikában. Felsőfokú tanulmányait a budapesti tudományegyetemen végezte, matematika—fizika szakos középiskolai tanári oklevelét 1913-ban szerezte meg. Mint ötödéves egyetemi hallgató Eötvös Loránd meghívására részt vett a balatoni és az erdélyi geofizikai kutatásokban, s ez idő alatt egész életére kihatóan igen sokat tanult a legnagyobb magyar fizikus precizitásából. A kitartó és tudatos kutatási szisztémákat minden bizonnyal ekkor rögzítette magában. Az első világháború idején katonai szolgálatra hívták be, és nem sokkal később megsebesült. Tanulmányait a háború után folytatta, és 1918-ban szerezte meg a doktori címet. Ezt követően a budapesti tudományegyetemen kísérleti és elméleti fénytán tárgyköréből magántanári minősítést kapott. A szegedi tudományegyetemre 1924-ben hívták meg, és a kísérleti fizikai intézet vezetését bízták rá tanszékvezető egyetemi tanári minőségben.

Szegedi kinevezésekor igen sok nehézséggel kellett megküzdenie, hiszen laboratóriumok és szinte felszerelések nélkül folyt a kutatói és oktatói munka. Ez az áldatlan állapot egészen 1930-ig tartott, mire az egyetemi épületek felépültek a Dóm téren. Az 1925-ben Rockefeller-

Most, amikor Helsinki első évfordulójának megünneplésére készülünk, nem fölösleges emlékeztetni rá: a legnagyobb szervezett erő, amely a tanácskozással küzdött, az európai kommunista mozgalom volt. A kezdeményezés a szocialista közösség országainak kommunista és munkáspártjaitól indult ki és óriási munkát végeztek a közvélemény mozgósításában az európai tőkés országok testvérpártjai is. Ezek az egybehangolt erőfeszítések tették lehetővé az európai biztonsági és együttműködési konferencia zárószakaszának megtartását a legmagasabb szinten.

1.

Napjainkban az európai kommunista és munkáspártok a helsinki eredmények elmélyítésén, az ott elért sikerek továbbfejlesztésén munkálkodnak. És aligha lehet túlbecsülni annak a jelentőségét, hogy a testvérpártok a továbbfejlesztés dolgában egyhangúan elfogadott berlini dokumentumokban azonos következtetésekre jutottak.

Melyek e következtetések sorában különösen fontosak? Mindenekelőtt egyetértettek abban, hogy Helsinki is példázata: a legbonyolultabb európai és nemzetközi problémákat meg lehet oldani valamennyi érdekelt részvételével, a teljes egyenjogúság alapján. Igen lényeges a megállapítás, s az azóta eltelt időszak is bizonyítja, hogy a záróokmány ajánlása nem valósulnak meg maguktól és automatikusan. A Helsinkiben kötött megállapodások hatékonysága annál nagyobb lesz, minél sikeresebben tudják mozgósítani a kommunista és munkáspártok a kontinens valamennyi békeszerető és demokratikus erejét, a néptömegeket.

A dokumentum mélyrehatóan elemzi az enyhülésért és a társadalmi haladásért vívott harc dialektikus egységét. Megállapítja, hogy a békek egymás mellett élés kedvezőbbé teszi a harci körülményeket azok számára, akik az igazságosabb társadalomért, akik a szocializmusért küzdenek.

A kommunista és munkáspártok olyan munkaprogramot dolgoztak ki dokumentumokban, amely reális és hatékony intézkedéseket tartalmaz az enyhülési folyamat elmélyítéséért.

Berlin és a párbeszéd

2.

Az intézkedések első köre a fegyverkezési hajszára megszüntetésére vonatkozik. Egyebek közt felszólítja az államokat — elsősorban az atomfegyverrel rendelkező, nagy katonai potenciájú országokat — a katonai költségvetések rendszeres csökkentésére. Erdemes emlékeztetni arra, hogy a Szovjetunió már hónapokkal korábban ennek a felhívásnak szellemében járt el, s rendkívül nagy önmérsékletet tanúsított katonai költségvetésének elkészítésénél. A folyó költségvetési évre érvényes szovjet katonai költségvetés százalékosan még valamelyest kisebb is az előző esztendeinél, ugyanakkor, amikor az Egyesült Államok rekord-ugrással 112 milliárd dollár fölé emelte katonai kiadásait! Nyilvánvaló azonban, hogy ilyen helyzet hosszabb időszakon át nem tartható fenn, s a mérsékletre a másik félnek is hasonló módon kell választolni. Ugyancsak ebbe az első körbe tartoznak azok a javaslatok, amelyek az atomháború megakadályozására irányulnak. Alig több, mint két héttel a tanácskozás után újabb előrelépés történt ezen a téren: a Moszkvában aláírt szovjet—francia dokumentum igazolta, hogy ilyen intézkedések lehetségesek és kölcsönös jószándék esetén elérhetők.

A javasolt intézkedések egy második köre a fasiszma gyökere kiirtására, a demokrácia és a nemzeti függetlenség kivívására és megvédésére vonatkozik. Harmanc évvel azután, hogy a kommunisták és demokra-

ták hősi harcra kényszerültek a fasiszta ellenforralommal szemben Spanyolországban, minden jel az utolsó európai fasiszta rezsim közeli végére mutat. A kommunisták azonban az antifasiszta-demokratikus küzdelem kérdését nem szűkítik le Spanyolországra. Valódi demokratikus fejlődésre hívnak fel olyan államokban, mint Portugália, Görögország amelyekben megdöntötték a fasiszta, ultrareakciós diktatúrát. Ott is és más európai tőkés országokban is a demokratikus jogok védelméért és kiterjesztéséért szállnak síkra, hogy a burzsoázia ne tudjon az egyetemes békét is veszélyeztető diktatúrához folyamodni.

A javasolt intézkedések harmadik köre egyebek közt a népek közötti kölcsönösen előnyös együttműködés fejlesztésére, a kulturális, tudományos együttműködésre vonatkozik. Igen lényeges annak hangsúlyozása, hogy véget kell vetni a gazdasági kapcsolatokban a diszkriminációnak és minden állam számára biztosítani kell a legnagyobb kedvezményt.

3.

A kommunista és munkáspártok dokumentumának jelentősége elválaszthatatlan a történelmi perspektívától, lehetőségektől és felelősségértől. Attól, hogy a kontinens minden lakóját érintik a javaslatok említett és további „körei”. Eppen ezért hatékony összefogásra hív fel a berlini okmány, mozgósítani kívánja a tömegeket a párbeszédre és az akcióegység-re.

Vajda Péter

Ítéletidő Jugoszláviában

Vihar és felhőszakadás

Belgrád (MTI)

A hetekig tartó kánikulát Jugoszláviában hatalmas viharokkal és felhőszakadásokkal kísért erős lehűlés váltotta fel. A bosznia-hercegovinai Doboj városban és környékén a hét végén óriási vihar vonult végig. Az ítéletidőben, majd az azt követő áradásban nyolc személy, köztük hat gyermek életét veszítette. Jelentések szerint valószínű, hogy a viharok további halálos áldozatai is voltak.

A legnagyobb gondot az szünetel a forgalom.

számotartja őt, Szeged tudomány- és kultúrtörténetében úgyszintén méltó hely illeti meg, hiszen 25 évig állt az egyetem szolgálatában.

Szintén az egyetemalapító professzorok sorában tartjuk számon dr. Gelei Józsefet, aki Arkoson született, 1885-ben. Egyetemi tanulmányait Kolozsvárott végezte, 1909-től Apáthy István professzor mellett volt tanársegéd. A gráci, a müncheni, a würzburgi, majd később a lisszaboni egyetemeken végzett állattani kísérleteket tanulmányútjai során. A kolozsvári egyetemen 1914-ben magántanár lett. Az első világháborút követően, egy ideig gimnáziumban tanított, de tudományos ambícióit értékelve, 1924-ben a szegedi tudományegyetem állattani és összehasonlító bonctan tanszékére kapott vezető professzori kinevezést. A felszabadulást követően az orvoskar biológiai intézetének volt vezetője, haláláig.

A véglénykutatás, a sejttan és a gerinctelenek mikrotechnikája területén nemzetközi szakfelintélyre tett szert. Nevéről számos újonnan felfedezett élőlényt neveztek el. A hazai és külföldi szakfolyóiratokban megjelentetett több mint százötven dolgozata mellett szak- és tankönyvirodalmi munkássága is jelentős. A sejt biológiájával foglalkozó, 1927-ben megjelent könyvében újszerű megállapításokat tett, amelyek nyomán több helyen indultak meg citológiai kutatások. Herman Ottórol, az életbúváról 1935-ben írott könyve Szegeden jelent meg.

Több hazai és külföldi tudományos társaság választotta tagjául, és a thianyi Biológiai Kutatóintézet munkájában is részt vett. A Magyar Tudományos Akadémiának 1923-tól levelező tagja, 1938-tól rendszeres tagja volt. Élete utolsó szakaszában előszeretettel foglalkozott morfogenetikával, behatóan érdeklődött Szevercov alapelvei iránt, de e területen jelentőset alkotni már nem volt ideje. Budapesten halt meg, 1952-ben.

(Folytatjuk.)